

Як писала Н. В. Тарапака, щоб було сформовано відповідальне ставлення в учнів до навчання, «педагогу слід замислитися над тим, чи добре він обізнаний з інтересами своїх учнів, чи знає він про те, що цікавить їх саме зараз і про що цікавитиме завтра?» [3, с. 7]. Це можна реалізувати, якщо створити в класі атмосферу довіри й творчості, у якій інтереси проявляються природно. «Учитель покликаний полегшувати процес учіння, створювати атмосферу взаємної довіри, живого спілкування. Оволодіння новими знаннями має здійснюватися в атмосфері радості, захопленості, емоційного комфорту» [3, с. 7].

Під час організації навчально-виховного процесу учителі-практики виявляють кілька причин, які провокують формування невисокого ступеня відповідального ставлення школярів до навчальної праці. Серед них важливе місце займає недооцінка педагогами виховних функцій навчання, невміння урахувати в процесі навчальних і позакласних занять індивідуально-психологічні особливості школярів (неуважність, невміння мобілізувати свою увагу й організуватися для роботи, недисциплінованість, відсутність звички систематичної розумової праці). Шкільна практика свідчить про те, що відповідальне ставлення до навчання обумовлене характером педагогічного процесу, його організацією й умовами, у яких він протікає. Ступінь відповідальності учнів підвищується, коли вони беруть активну участь в організації своєї навчальної праці, у відборі раціональних методів роботи, у контролі й обліку її результатів, якщо в процесі занять вони опановують способами самостійної роботи і прийомами розумової діяльності.

Формування відповідальності школярів до виконання навчальних обов'язків відбувається шляхом розвитку соціально значущих мотивів, до яких належить бажання вчитися на совість, інтерес до знань, потреба в них.

Таким чином, щоб сформувані в учнів відповідальне ставлення до навчання, сучасний український вчитель повинен вивчити:

- 1) мотиви, інтереси, потреби учнів у здобутті знань;
- 2) пізнавальні можливості та здібності школярів;
- 3) вольові риси характеру дітей;
- 4) соціально-побутові умови, у яких проживають його вихованці;
- 5) реальні навчальні досягнення учнів.

Формування відповідального ставлення до навчання у школярів відіграє важливу роль в їх підготовці до самостійного життя, тому що навчання – провідна діяльність учня і від того, як він її реалізує, буде залежати його подальше життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Денисенко Г. В. Система стимулювання освітньої діяльності [Текст] / Г. В. Денисенко // Управління школою : Науково-методичний журнал. – 2010. - № 3. – С. 10-15.
2. Рева Ю. Співтворчість учителя та учнів як умова розвитку відповідального ставлення до навчання / Ю. Рева // Рідна школа : Щомісячний наук.-пед. журнал. – 02/2005. – № 2. – С. 29-32.
3. Тарапака Н. В. Взаємодія вчителя й учня в навчально-виховному процесі [Текст] / Н. В. Тарапака // Управління школою : [практ. методики та технології упр.] . – 2010. – № 16/18. – С.4-8.

Масна У.

Науковий керівник – Сеньовська Н. Л.

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Сучасне суспільство перейшло на інформаційну стадію розвитку. Це спричинило принципові зміни, насамперед, саме у тих сферах, що пов'язані з соціалізацією особистості та її підготовкою до успішної інтеграції у навколишнє соціальне середовище. Такі зміни вимагають і нового підходу до освіти. «Важливими стають не знання людини самі по собі і навіть не вміння їх застосовувати в тій чи іншій ситуації, а вміння самостійно здобути потрібну інформацію, відповідно до змін опановувати нові навички та здібності, в межах нової загальносуспільної ситуації змінювати свою життєву програму розвитку» [2, с. 2]. Відповідно, в освіті перевага надається оптимальним для певного віку дітей, нестандартним, інтерактивним формам навчання, чільне місце серед яких посідає гра.

Мета статті – охарактеризувати ігрові технології навчання, які застосовуються в сучасній українській системі освіти.

«Навчальна технологія – це цілісний алгоритм організації ефективного засвоєння знань, умінь і навичок, що характеризується оптимальною комбінацією основних навчальних компонентів (зміст, прийоми і методи, форми та засоби)» [2, с. 3]. Інноваційні навчальні технології спрямовані на поглиблення та застосування набутих знань, створення умов, щоб кожен школяр зміг відчувати свою значущість і реалізуватись, розвиток інтелектуального рівня, наполегливості учнів, виховання здатності самостійно примати рішення. В. С. Кукушин [5] стверджує, що ігрові технології – це велика група методів і прийомів у формі різних педагогічних ігор.

Поняття «гра» в педагогічній літературі трактується по-різному. Перш за все, це засіб фізичного, розумового та морального виховання дітей. «Гра – це форма вільного самовияву людини, яка передбачає реальну відкритість світові можливого і розгортається у репрезентації якихось ситуацій, смислів, станів» [3, с. 42]. «Гра буде більш успішною, якщо кожен з її учасників буде знати мету, яку необхідно досягти при виконанні певної ролі» [1, с. 4]. Варто зауважити, що гра як засіб спілкування, навчання, та накопичення життєвого досвіду є складним соціальним феноменом. «Складність визначається різноманіттям форм гри, способів участі в ній, партнером та алгоритмом проведення гри. Соціокультурна природа гри очевидна, що робить її незамінним елементом навчання» [5, с. 3].

Ігрові технології у навчальному процесі використовуються для того, щоб мотивувати школярів. «Матеріал на уроках не завжди цікавий, є занадто ускладнений, тому на таких заняттях помічаємо пасивність, втому, недисциплінованість, байдужість. Щоб зацікавити вихованців, треба намагатися знайти такі форми подачі та засвоєння матеріалу, які б викликали у дітей інтерес до поглиблення знань» [4, с. 25].

Важливим в ігрових технологіях навчання є право учнів на помилку як засіб розвитку дитячої уяви, розвитку їхніх пізнавальних здібностей, збагачення словникового запасу. «Гра – це іскра що запалює вогник допитливості, зацікавленості та вимагає концентрації уваги учнів, напруження їх сил» [2, с. 5]. Будь-яка навчальна гра включає три основні етапи:

- 1) підготовчий (формулюється мета, підбирається навчальний матеріал, розробляється сценарій, готується обладнання, розподіляються ролі, проводиться інструктування);
- 2) безпосереднє проведення гри;
- 3) узагальнення, аналіз результатів.

Серед ігор, які використовуються у навчальному процесі сучасної української школи, вчені-педагоги виділили чимало типів та видів. Зокрема, Н. О. Ветлугіна [2] запропонувала таку класифікацію:

1. *Творчі ігри*, під час яких добре розвиваються творчі здібності дітей, що дає їм можливість відображати навколишню дійсність. Головна особливість творчої гри – наявність уявної ситуації, в якій дитина має можливість брати участь в різних подіях, виконувати будь-які ролі.

2. *Рухливі ігри* – для розвитку руху.

3. *Дидактичні ігри*, за допомогою яких розвиваються відчуття, діти засвоюють лічбу і розвивають мовлення. Дидактична гра як форма ігрового навчання має сенс тоді коли дитина не бачить очевидну мету гри, а вона прихована за ігровою цікавою дією.

Отже, гра є найприроднішою і найпривабливішою діяльністю для школярів. Вона сприяє розвитку творчого потенціалу кожного майбутнього члена сучасного українського суспільства. Саме використання ігрових технологій дає можливість системі освіти виконати основне соціальне замовлення – формування творчої індивідуальності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Белікова І., Шухніна Н. Ігрові проектні технології / І. Белікова, Н. Шухніна // Трудове навчання. Шкільний світ. – 2009. – № 12. – С. 3-4.
2. Булигіна О. Д. Ігрові технології: шляхи забезпечення умов для інтелектуального, соціального і морального розвитку молодших школярів / О. Д. Булигіна // Початкове навчання і виховання. – 2009. – №19-2. – С. 2-21.

3. Василенко А. М. Використання ігрових технологій у методичній роботі ДНЗ / А. М. Василенко // Таврійський вісник освіти. – 2005. – № 1. – С. 41-47.
4. Котенко В. Застосування ігрових і мовленнєвих технологій на уроках рідної мови / В. Котенко // Сучасна школа. Український шкільний світ. – 2010. – № 9. – С. 25-27.
5. Кукушин В. Ігрові технології на уроках / В. Кукушин // Відкритий урок. – 2006. – № 11-12. – С. 3-9.

Мар'яш В.

Науковий керівник – доц. Задорожна О. М.

ПОНЯТТЯ «БОЖА МАТИ» ЯК СКЛАДОВА ОБРАЗУ МАТЕРІ В ПОЕТИЧНІЙ МОВІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Мовна картина світу Тараса Шевченка – невичерпне джерело лінгвістичних студій. Науковців приваблює простий і водночас насичений глибокими образами спосіб викладу інформації, багата тропейна система, спектр стилістичних фігур. Сьогодні вже сформована ціла методика дослідження поетичного дискурсу Кобзаря (С. Єрмоленко, А. Мойсієнко, М. Шевченків (Пастух), О. Задорожна та ін.). Проте кожна людина по-своєму інтерпретує Поетове слово, котре (як засвідчили сучасні події в Україні) завжди актуальне.

Мета нашого дослідження – проаналізувати поняття «Божя Мати» як складову образу матері в поетичній мові Тараса Шевченка. Реалізація окресленої мети передбачає виконання низки завдань: виокремити з поетичного масиву Кобзаря контексти, в яких наявний образ Богородиці; простежити семантичне наповнення та конотативне значення вербалізаторів цього поняття.

У словосвіті Тараса Шевченка, як і будь-якого християнина, неодмінним складником образу матері виступає поняття «Божя Мати». Семантична близькість понять зумовлена спільним фрагментом дійсності – народженням. У однойменній поемі «Марія» Шевченко називає основну роль Богородиці для християн: *Що в мир нам Бога принесла* («Марія»). Водночас ця метафорична конструкція містить виразний українознавчий компонент – дієслово *принесла*, що вживається у звичній для мовної картини світу українців імпліцитній формі називання народження – *бузьки принесли*. Разом з тим Кобзар акцентує на тому, що Друга Особа Святої Трійці упродовж багатьох століть вже існувала, і саме Марія стала своєрідним «провідником» Христа у світ людей. Віряни східного обряду (до яких належав і Шевченко) сприймають Богородицю і як жінку, яка народила Спасителя-Ісуса, і як матір усіх скривджених і пригноблених (особливо сиріт і вдів), і як небесну заступницю усіх людей (оскільки Месія на хресті віддав увесь люд в особі святого Івана під опіку Марії). Названі аспекти значення поняття «Богородиця» повновартісно функціонують у поетичній мові Тараса Шевченка.

Образ Божої Матері витворюють лише позитивно оцінні семантичні одиниці, які ословлюють сердечні переживання за долю Сина. Наприклад: *І серце, мерзло і пеклось* («Марія»). Поет застосовує цікавий стилістичний прийом – змішування стилів: для вираження високого змісту (почуттів Богородиці) автор послуговується народно розмовними лексемами (*мерзло, пеклось*). Таким чином Тарас Шевченко реалізовує мету свого твору – показує, що Марія переживає за свою дитину, як і будь-яка мати; свідомо того, що це люди завдали Йому страждань, стали причиною Його смерті, проте приймає кожну людину, заступається за усіх, молиться за нас: *Святая мати всюди йшла, Його слова, його діла – Все чула, бачила і мліла. І мовчки трепетно раділа* («Марія»). Водночас використання народно розмовної лексики виразно репрезентує ще одну авторську інтенцію – Богоматір заступається за кожну людину незалежно від її соціального статусу (не тільки за панів, але і за кріпаків), і кожному стражденому (а найбільше в українському суспільстві страждали невольники) Вона воздає милості. Водночас органічне змішування стилів є високохудожнім авторським засобом, який робить поезію Кобзаря близькою і зрозумілою і для неосвічених селян-кріпаків, і для інтелігенції.

Як бачимо, у творах Кобзаря на релігійну тематику чимало старослов'янзмів. Такий стилістичний прийом потрактовуємо різноаспектно. По-перше, старослов'янзми – іманентна ознака конфесійного стилю, із якого взято образ Марії. По-друге, уведення старослов'янської лексики до мовної тканини Шевченкових творів виражає відому із біографії обізнаність поета із релігійною літературою (а в середині XIX століття існували лише старослов'янські переклади